

Nyári konyha

Művésztelep Cereden

NÁTYI RÓBERT

Mire való a nyári konyha? Egyáltalán van-e még napjainkban is rendeltetésük a vidéki lakóházak eme tradicionális, különleges atmoszférát őrző, az eredeti főzőhelyiségi funkciókon jóval túlmutató, rendhagyó téregyüttesének?

Az ideai felhívásra a 23. Ceredi Kortárs Nemzetközi Művésztelep alkotói a szlovák határ közelében fekvő, kulturálisan zárt településen az egy évtizede megkezdett interaktív párbeszédet folytatva – a kortárs művészet és a helyi tradíciók között – számos válasszal vagy éppen további kérdésfelvetéssel reagáltak. Ezen a nyáron ráadásul egy tematikus nemzetközi textillepellel kezdődött a program, amely további nyitást jelez az eddig is kifejezetten sokrétű, változatos koncepció irányába.

Az elmúlt fél évszázadban a ház kicsinyített variánsává módosult, hagyományos épületrészeket – a falu lakói jóvoltából – a szimpózium időtartamára, illetve egy-egy installáció erejéig nyolc országból érkezett alkotógárda vehette birtokába. A nyári konyhák az idők során a megváltozott életviszonyoknak megfelelően átalakultak, a külső szemlélő számára különös, furcsa kortörténeti dokumentummá, új szerepkörű terekké váltak. Az élő tradíció egymásra rétegződő „szövetére”, amelyet lokálisan a hengerelt falak, hímezett falvédők, a 60-as, 70-es évek tömeggyártásban készült hétköznapi tárgykultúrája, a vidéki élet sallangmentes funkcionalitása, a népi vallásosság naiv ihletése jellemez.

Augusztus 5-én a látogató közönség a falu különböző pontjain található házaknál stációkként közelíthette meg az installációkat. Kivételes élmény volt szembesülni azzal, hogy nem egy steril múzeumi térben járunk, hanem az ember léptékű, harmonikus domboktól és erdőktől övezett természeti környezet kulisszájába helyezett élő település szövetébe integrálódott az évről évre egyre nagyobb léptékű és kiterjedésű művészeti projekt. Nem beszélve arról, hogy a háziak önzetlen gesztusaként a hétköznapi életként használt, ideiglenesen átengedett szobák, helyiségek váltak a művészet színterévé, mintegy elmosva a határt a kettő között. Átlépve a küszöböt, mindenütt érzékelhető volt a lakók „jelenléte”, sőt Sánta Eszter tárggyüttese

keretezésében az egyetlen szobás házikó lakója az ágyként és ülőgarnitúráként is szolgáló kereveten ülve fogadta a látogatókat, bőséges verbális információval is ellátva a zavarát palástoló, kíváncsi érdeklődőt.

Az évek alatt természetessé vált, hogy ez a szociokulturális érzékenység vezérmotívumként vonul végig a cerediek tevékenységében. A telep művészeti vezetőjének, Fürjesi Csabának a múzeumkertben elhelyezett, üvegezett vitrinszerű, szentélyfülkére emlékeztető házikómakettje szinte modellezte az épületek és a nyári konyha viszonyát. A főzőhelyiség redukciójaként létrejött alkotás centrumában az örökmécsesként pislákoló fénynek az élet jeleként értelmezhető szimbólumával azt az üzenetet erősítette, hogy ezek a létesítmények az idő múltával fokozatosan a legszükségesebbre szorítózkodó lecsupaszított, minimalista lélettérré váltak.

A Bánki Ákos–Verebics Ágnes-szerzőpáros által belakott konyhában a történelem – határtelepülésként adekvát módon utalva a hetven évvel ezelőtti kitelepítésekre –, illetve az emberi sorsoké volt a főszerep. A drámai hangütésű installáció kiinduló gondolatát egy hímezett falvédő szövege („Bármerre visz sorsom útja, hazavágyom csendes kis falumba...”) inspirálta.

Több alkotó a témafelvetés szerves következményeként a női szerepekre reflektált. Tina Herttua Awomanin a *Box II. Should I stay or should I go?* című, a falu fahídjának korlátja mellé helyezett, elhagyott kofferből építkező tárgykollázs a maga titokzatosságával a zárt társadalmak, a hagyományok által szentesített női szerepvállalásának problémakörét boncolgatta. Francesca Rosa Pantaleoa a nemiség kérdését érintve egy kettévágott női bugyogóból varrt, hímezett, az ünnepi asztalt borító, terítőre emlékeztető munkáján Petri György *Mari marasztal* című versének sorait használta fel. Jozef Suchoža negatívba fordított, fekete-fehér videóinstallációján az ételkészítés szakralizált, filozofikus olvasatát adta. A filmen felülről – mintha a néző lenne a cselekvő – szorgos női kezeket láthatunk, a tésztaanyújtás folyamata során a kinyújtott matéria teljesen befedi a képsíkot. A hat egymás felett egyenlő

Krnács Ágota munkája

a gyümölcsből lekvár, befőtt vagy szörp keletkezett. Krnács Ágota a modernitást és a tradíciót ütköztető projektjében a ház ablakát használta vetítőfelületként. A belülről vetített filmen a konyhában önfeledten tabletező, a külvilágról tudomást sem vevő művészt láttuk, mintha csak az utcán kószáló éjszakai járőrelőként pillanthatnánk a ház belsejének rejtett életébe.

Több alkotó – köztük a berlini Christoph Eckelt fotográfiáival – a családi élet színtereként, annak szentélyeként reagált a nyári konyhára, kommemoratív, megemlékező szerepére. Révész László kockacukor alapra helyezett együttese pszeudoemlékműként funkcionált, efemer voltában tovább fokozva, de egyben meg is kérdőjelezve a látható mű valóságtartalmát. Az étkezés ceremóni-

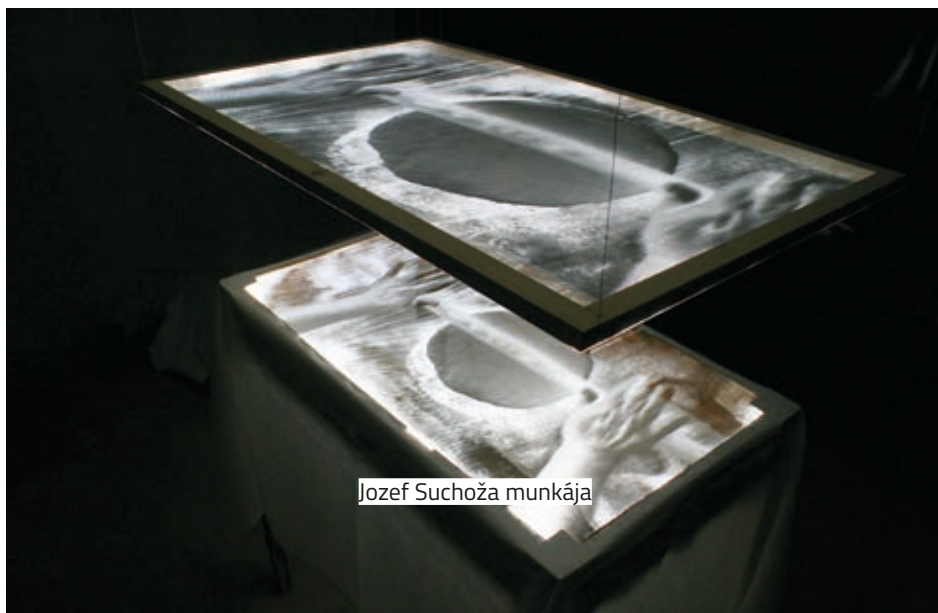

Fürjesi Csaba munkája

távolságra elhelyezett, lebegő felületként megjelenő, keretezett tüllvászon felületre alulról vetített kép nem mindennapi vízióként hatott a falusi házból tavaly átalakított sötét múzeumi térben. Tomasz Piarst geometrikus festményeit a konyhai ételkészítés folyamatai ragadták meg. A hajdani háziasszonyok által készített, befőzött, párolt ételek és italok titokzatos metamorfózisának állított emléket. Képein a bonyolult asszociációs folyamat következtében a konyha alkímiájából modern, absztrakt olvasat keletkezett, utánozva és leképezve azt a folyamatot, ahogyan egykoron

ájának minimális eszközökkel megjelenített objektje, az asztallal és az üres székekkel egyszerre hívta fel a figyelmet az elmúlás és az elmagányosodás folyamatára, és egyben állított emléket az egykor ott lakóknak. Fürjesi Csaba light-boxai és Jozef Suchoža Szűz Mária-kisplasztikája, illetve átfestett ikonja magától értetődő természetességgel egészítették ki a művészek által választott szoba eredeti berendezésének hatókörét.

A szervezők által felvetett egyik kérdés – „a 21. század elején mennyire lehet hatással egy nemzetközi művésztelep egy élő falu mindennapjaira?” – az idén Cereden készült munkák egyértelmű választ adtak.

Jozef Suchoža munkája